

בחודשים דצמבר 1951 — ינואר 1952 נערכה תעסוקה מבצעית מול רצועת-עזה תחת פיקוד מחוז הנגב וגוש מגן. משימות הפלוגה היו רבגוניות, כדוגמת: סיורי גבול, מארבים, משימות אבטחה וסריקות שטחים. עומס הפעילות היה רב מאד ואף-על-פי-כן, עשה הפיקוד הפלוגתי מאמץ עליון לנצל כל זמן פנוי לאימונים משימתיים. תפעול כלי נשק והגברת כושר הקליעה. כל זה נעשה על חשבון זמן החופשות והמנוחה של החיילים והמפקדים. באותה תקופה, קלטה הפלוגה כ-40 חיילים חדשים, אשר פוזרו במחלקות. לאחר חודשים אחדים של שקט יחסי (בעיקר עקב פעולת התגמול "יגב", שנעשתה באוקטובר 1951, באותו מרחב), שוב גברה הפעילות העוינת מגזרות הרצועה. ב-1 בינואר התקבלה במפקדת הגדוד, מחטיבה 7 פקודת-התראה ממיפקדת מחוז הנגב, אשר הכתיבה את המשימה של "פגיעה בערביי שבט נבהין ובבנין ששימש את שיח' השבט" שתי המטרות נמצאו באזור אל-בורג.

- לוח הזמנים שהוכתב בהתראה היה כדלקמן:
- אישור התוכנית — ב-2 בינואר עד 2200.
- יום ה-"ע" — לא לפני 3 בינואר.
- הפקודה לביצוע תינתן ביום ה-"ע" עד 1500.
- המשימה הוכתבה לביצוע לילי, כאשר קביעת שעת ה-"ש" הושארה לשיקול הכח המבצע.

המאהל המפוצל על הגבעה

ריכוז הבדווים, שהיה מטרת הפשיטה, השתייך לשבט נבהין, מן הגדולים והחזקים שברצועת-עזה. שבניו היו מהפעילים ביותר נגד ישובים ישראליים. היעד כלל כ-30 אוהל מפוצלים בשתי קבוצות. כל אחת בת כ-15 אוהל. המרחק בין שתי קבוצות האוהלים היה כ-200 מטר. גברי השבט היו מצוידים בנשק חם. מדרום למאהל המפוצל ובטווח כ-700 מטרים היה מוצב מחלקתי, וממערב לו, בטווח כ-500 מטר — מחנה צבא מצרי. עוד מוצב כיתתי היה מצפון למאהל ובטווח כשני קילומטרים ממנו.

המאהל שכן על שטח גבעי ועל שפת נחל נחביר, אשר סיפק גישה נסתרת אליו מן הגבול הישראלי שבמזרח. שפת הנחל בכיוון המאהל היתה מצוק, ומכיוון הואדי ניתן לעלות רגלי למאהל בשניים. שלושה מקומות בלבד. המאהל היה בשטח פתוח, אולם במעגל יותר רחוק היה מוקף בוסתנים ומשוכות-צבר, אשר הקשו על ההתמצאות ושמירת הכיוון על-פי אזימות.

רך הלבב — לחולית ה-מ"פ

ב-2 בינואר, בשעות הלילה, קיבלה הפלוגה את הפקודה הגדודית הסופית, שהיתה מלווה פקודת-מיבצע בכתב. על-פי פקודה זו, נועדה הפשיטה להיערך ב-3 בינואר, בלילה. הזמן הקצר עד ליציאה לקרב הכניס את החיילים, ובמיוחד את הפיקוד הפלוגתי, לפעילות נמרצת ביותר, אשר כללה סיורי גבול עד רמת מ"מים, עיבוד התכנית הפלוגתית ותכניות-המשנה וביצוע

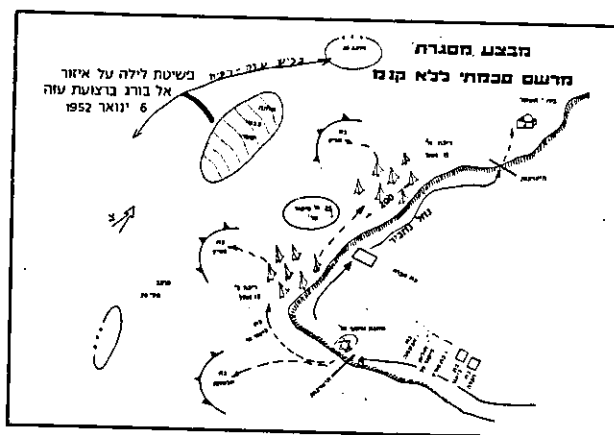
מבצע "מסגרת"

תא"ל משה

בחודש אוקטובר 1951 עלתה קבוצת קצינים מפיקוד הדרום — אשר ערכה סיור לאורך הגבול מול רצועת עזה — על מקבץ מוקשים. אחדים מן הקצינים נהרגו והשאר נפצעו. בתגובה על פגיעה זו, הוטלה על חטיבה 7 משימת פעולת תגמול אשר קיבלה את הכינוי "מבצע יגב". מטרת המבצע היתה לפשוט על הפרבר המזרחי של העיר עזה ועל מאהל בדואי באזור בורג', ולפגוע ביעדים חיוניים שם. את ביצוע המשימה הטיל המח"ט, אל"מ גודר, על גדוד חרמ"ש 79 בפיקוד סא"ל אולק. בליל 20 באוקטובר פעלו שני כוחות מן הגדוד, פוצצו כ-20 בתים, בתי-חרושת לקרח, מכון מים ומתקנים אחרים, וחזרו לבסיסם ללא נפגעים. ברם ההסתננות, גניבות הציווד ופעולות החבלה לא התמעטו. ב-6 בינואר 1952 יצאה פלוגה בפיקוד סגן (כיום תא"ל) לפשיטה גמול לילית על מאהל שבט בדואי עוין ברצועת עזה. המ"פ דאז מביא כאן לראשונה את סיפור הפשיטה.

היחיד הנשוי ביניהם, לא ביקר בביתו זה יותר מחודש. איתרע מזלו ובליל 5-6 בינואר, הלילה שלפני קבלת הצו לביצוע הפעולה, ילדה אשתו בת, והוא רצה מאד לבקרה לפני היציאה לקרב.

באותה עת לא היו ג'יפים או טנדרים לרשות הפלוגות. לפלוגה היה רק קומנדקאר, מפקדת הגדוד היתה רחוקה, והוא הוצרך להיטלטל בטרמפים עד לחיפה ולחזור לנירים עד היציאה לפעולה — וזאת כאשר לרשותו כ-10 שעות בלבד. חיבתו מאד את הקצין הזה. הוא היה הטוב בין שלושת המ"מים בפלוגה. לא יכולתי לקבל החלטה שתביא לידי כך שהוא לא ישתתף במבצע הצפוי. נסיתי להשיב בשלילה למשאלתו. הרבה לא ביקש, אך בעמידתו ועל-פי רצינות-פניו, הבינתי עד כמה חשוב לו הביקור הזה. ליוותי אותו עד שער המחנה. נפרדתי ממנו בלחיצת-יד ובתקווה קלושה, שיספיק לחזור עד הערב לנירים ולהצטרף אלינו.

פעולות ארגוניות ומינהליות הכרוכות במיבצע כזה. תוך כדי ההכנות, התייצב אחד המ"מים וטען כי במחלקתו אחד החיילים אינו מוכן לצאת לפעולה. בנימוק של בריאות לקויה. אך לדעתו אין הסיבה אמיתית. קראתי אלי את החייל לבירור, והוא הודה בפני, בככי, כי פשוט פחד מהקרב הצפוי, ומתוך בושה לספר את הסיבה האמיתית, בדה מליבו את התירוץ הבריאותי. ניסיתי לשכנעו, כי החיילים והמפקדים האחרים יודעים פחד מה הוא ובכל-זאת, מצליחים להתגבר עליו. עליו לקחת מהם דוגמה. הדברים לא הועילו. בסיום השיחה, כאשר עמדתי לגנוף בו ולשלחו למחלקתו, הציע לי הבחור כי אוציאו לפעולה. בתנאי שיצורף לחוליית המ"פ. הסכמתי למשאלתו והוא יצא את אוהל המ"פ להכין את ציודו הקרבי.

יתרון הדחיה

בעיצומן של ההכנות, ב-3 בינואר, נקראתי אל ממלא מקום מפקד הגדוד, רס"ג ויתקין, אשר הודיע לי כי הפעולה נדחת ללא קביעת מועד אחר. אולם הפלוגה חייבת להישאר בכוננות עליונה לביצוע המשימה. שכן, הצו לפעולה אפשר שינתן ביום ביצוע הפשיטה. למרות הלחץ הקשה בזמן, נתקבלה הדחיה באכזבה בפיקוד ובין חיילי הפלוגה. מנסיון העבר ידענו, שדחיות מעין אלו מבשרות בסופר-של-דבר ביטול מוחלט של הפעולה הצפויה. החיילים היו חדורים רצון עז ונכונות לצאת למשימות קרביות, היו גאים על שהם משרתים בחטיבה 7 ובגדוד זה. כל אחד מהם עשה הכל כדי להשתתף בלחימה ולא להישאר בבסיס העורפי, כאשר ייצאו חבריו למשימה.

ואף-על-פי-כן, היה גם יתרון בדחיה. יכולנו לשפר את ההכנות למיבצע, אשר התבטאו בתרגול הפשיטה על דגם המאהל הבדווי, שהקמנו מאהלי-סיירים. תרגלנו עם חוליית החבלה השתלטות על בית, פיצוצו ביום ובלילה, "עלי-בש" ובאש. קיבלנו מהמחוז אוהל בדווי, שעליו תרגלנו וניסינו את אמצעי השריפה המתאימים ביותר. המ"פ יצא לסיור אירי בפייפר הפיקודי, מעל לגיזרת הפעולה. אחד המ"מים הטובים בפלוגה היה קצין מקיבוץ יגור, ושמו ישראל לוין (כיום הוא מזכיר הקיבוץ). ישראל היה מקובל ואהוד מאד על חייליו, בזכות גישתו המיוחדת אליהם. הוא

לא יהיה צוות ניווט

בשעות הצהריים התקשר מפקד גוש מגן והודיע למ"פ ש. צוות הסיירים של המחוז, המופקד על תצפית גיזרת הפעולה באזור הגבול, חייב לעבור למשימה אחרת ולא יוכל לנווט את הפלוגה לעבר היעד. היה דרישת חריף, ולמרות הערעורים בדרגים השונים, לא שונתה הפקודה. מהפלוגה נלקח האמצעי הטוב והחשוב שהיה תנאי לביצוע המשימה — וזאת, שעות אחדות לפני הביצוע. כאשר צפוי לילה חשוך ומעונן, שההתמצאות בו קשה במיוחד. אף כי המ"פ למד לפני-כן את הציר אל היעד והגיזרה, הרגיש צורך להקדיש זמן נוסף לשכלל את יכולת הניווט וההתמצאות. ברור היה שתפקידו יהיה לא רק לפתור את בעיות הקרב, אלא בראש ובראשונה להוביל אל היעדים ולאחרם.

הנענשים

ב-6 ינואר, בשעה 1600, מקבל המ"פ את המיסדר הפלוגתי הערוך בדמות "ח" מידי הרס"פ. עובר בין שורות החיילים וסוקר אותם אחד-אחד. הם ניצבים וקופים, חגורים חגור קל, פניהם צבועים בשחור ובידיהם נשקם. לכל רובאי 50 כדור ועוד שרשרת למקלע ושני רימונים. לכל תת-מקלע — שלוש מחסניות ו-50 כדורים נוספים. החבלנים מצוידים ב-50 קילוגרם חומר-נפץ.

לפרקים מתעכב המ"פ ליד חייל ובוחן את כשירותו המיב-צית, אם הוא בקי במשימתו, האם נהירה לו מטרת הפעולה, האם הוא זוכר את הסיסמה, האם הושארו המסמכים המיותרים במשרד הפלוגה? וכו'.

כעבור חצי-שעה של בקורת, חוזר המ"פ למרכז הפלוגה ומשבח את החיילים על ההכנות היסודיות שביצעו. מיד לאחר-מכן, מכריז הרב-סמל כמה שמות של חיילי הפלוגה, ודורש מהם לצאת את יחידותיהם ולהתייצב במרכז הפלוגה.

המ"פ פונה לחיילים ומסביר את סיבת הוצאתם מהגוף הפלוגתי. הוא מציינ שהמשותף לחיילים אלה הן עבירות המשמעת, שעברו בתקופה האחרונה, כגון איחורים למיסדרים,

קדמה רגלית עד לגבעה 63.2 מ' בה הוקם "בסיס מוצק" שכלל כשתי כתות לאבטחה וחילוץ והתפ"ק • הגדודי. נקודת איסוף פצועים בפיקוד הרופא הגדודי הושמטה עוד לפני כן והתמקמה בקרבת גשר אירי. הפלוגה המשיכה מנקודת גובה 63.2 וגלשה לתוך ערוץ. שהוביל אותה לנחל נחביר, ומשם בתוך הנחל לעבר היער.

סדר התנועה היה כך:

- כח אבטחה. שכלל גם את סיירי-הגדוד.
- חוליית הפיקוד הפלוגתי.
- כח פורץ.
- כח ביעור.
- כח חבלה.

תוך התנועה התרבו והלכו העננים. גשם החל יורד. ערפל כיסה את המרחב והניווט נעשה קשה מאד. לפרקים עצר הכח ובחן את כיוון התקדמותו. עליפי העצמים הבולטים שנבחרו ונלמדו מראש: דקלים, באר, קבוצת עצים, מצוק מיוחד. סיירי הגדוד, שסופחו לפלוגה, מדדו אזימותים וספרו צעדים.

הכוחות הגיעו לאזורי ההיערכות בלא להתגלות. המ"פ שרק שלוש פעמים אל המיקרופון, כסימן לגדוד על סיום ההערכות, כפי שסוכם מראש, ובשעה 2230 — בדיוק בשעה שנקבעה בתכנון — הסתערו הכוחות באותה עת לעבר בית השיח' ולעבר המאהלים.

בקבוקי-מולוטוב וכידונים

הכח המאבטח, שכלל שבעה לוחמים, מחולקים לשתי חוליות, היה מצויד בשני מקלעים, עלה ראשון בנתיב מהנחל, תפש בהסתר את הרכס מול המוצב המחלקתי המצרי והמתין לפקודת אש.

הכח הפורץ, שכלל 12 לוחמים והיה מצויד בשני מקלעים, עלה מן הנחל מיד בעקבות חוליית הפיקוד הפלוגתית, התפצל לשני כוחות-מישנה, פרץ דרך שני ריכוזי הבדווים, וריסס באש את האוהלים, תוך כדי הסתערות. הכח שטף ועבר את האוהלים, תפש עמדות-אש והמטיר אש רתק על המחנה הצבאי המצרי, שהיה ממערב למאהלים. חלק מחיילי הכח הוצב בכיוון מאהלי הבדווים, כדי למנוע את בריחתם. בלהט ההסתערות, חדר חלק מהכח לפאת המחנה הצבאי וריסס באש את מתקניו השונים.

כח הביעור, שכלל כ-16 חיילים, היה מצויד כולו בנשק קל והסתער בצמוד לכח הפורץ. הכח פעל בחוליות בנות שלושה חיילים, כל חוליה מטפלת באוהל. מתוך השלושה, נשאר חייל אחד בחוץ לאבטחה ושמירת קשר-עין עם שאר החוליות, וצמד החיילים הנוספים פורצים פנימה אל האוהל תוך ירי וזריקת רימונים, סורקים אותו במהירות, מפילים חלק ממנו ושורפים אותו. כחומרי שריפה שימשו בקבוקי בנוזל ובקבוקי מולוטוב.

• התפ"ק — חבורת פיקוד קדמית.

הרובאים שבכח צוידו בכידונים, שבהם השתמשו בעת ההשתלטות וסריקת האוהלים, כדי לחסוך בתחמושת ולא לסכן את החוליות השכונות.

עקב התגברות הגשם ורטיבות האוהלים, היתה פעולת השריפה קשה ביותר, והיה צורך לשפוך חומר-בערה רב, עד שנתלקח כל אוהל.

כח החבלה כלל כעשרה לוחמים, ביניהם ארבעה חבלנים, והיה מצויד במקלע. מאזור ההיערכות התקדם הכח בנתיב עצמאי, הסתער על בית השיח' במקביל לכח הפורץ, השתלט עליו וטיהרו. בשעה 2300 פוצץ הבית ונהרס. המוצב המחלקתי המצרי ניסה להתערב ולהפריע לפשיטה באש, אולם הוא שותק על-ידי כח האבטחה, שפתח בירי כאשר הכח הפורץ שטף דרך המאהלים.

ניתוק המגע

בשעה 2330 הפעיל המ"פ שלוש רקטות ירוקות, שהיו סימן לכוחות לניתוק-המגע ולהתרכזות במקום-המיפגש. באזור נקודת איסוף הפצועים הפלוגתית, אשר בנחל נחביר.

הכוחות התרכזו בנקודת-המיפגש, מלבד כח החבלה, שהקשר אתו היה מקוטע. למרות דיווחיו, שעוד מעט יגיע למיפגש, החליט המ"פ לנוע לקראתו, עם קבוצת אבטחה. המ"פ הגיע לבית השיח' שהיה הרוס כולו, אולם לא נמצא כל סימן לכח החבלה. כשהקשר עם כח-החבלה חודש, הודה מפקדו שלא יכול למצוא את המיפגש הפלוגתי, אולם הוא בטוח בהתקדמותו מזרחה לכיוון הגבול הישראלי. המ"פ החליט לסגת וקבע את מקום המפגש עם כח החבלה, בבסיס המוצק הגדודי (נ"ג 63.2).

הכח נסוג על אותו ציר שהתקדם בו, כאשר לפרקים נשמעים ונראים הנותבים של צרורות הירי מהמוצבים המצריים אל הגבול הישראלי. כדי להקל על התמצאות-כח החבלה, ביקש המ"פ מן המג"ד בבסיס המוצק להפעיל לפרקים רקטות. מפקד החבלה דיווח כי הוא מאתר את הסימנים ומתקדם לעברם.

בשעה 0100 הגיעו כל הכוחות לבסיס המוצק, ללא נפגעים. הפגישה היתה נרגשת. החיילים החליפו חוויות ורשמים ראשוניים על הפעולה, שאך-זה הסתיימה. בפעולה נספרו 15 ערבים הרוגים ודאיים, שחלקם נפגעו בכידונים, נשרפו כ-20 אוהלים — מהם 10 נשרפו כליל וכמספר הזה נשרפו חלקית. בית השיח' נהרס כולו. המשימה שהוטלה על הפלוגה בוצעה בשלמותה.

לקחים

ההכרה בלימוד השטח באופן המעמיק ביותר ופיתוח יכולת הניווט על-ידי המפקדים. קביעת מערכת סימנים ליליים מוסכמים אשר יאפשרו תיאום ושליטה הכרחיים, למרות שיבושים בקשר.

ארגון הכוחות בחוליות קבועות, כולל טיפוח מפקדי חוליות (חיילים ותיקים מצטיינים) מבחינה מקצועית ומנהיגותית. שילוב חיילים טירונים עם חיילים ותיקים בעלי נסיון מבצעי, עדיף על ארגון חיילי תגבורת חדשים ביחידה נפרדת.